

**כנס הרצליה 2024, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS),
שיתוף פעולה עם מרכז אריסון ל-ESG
אוניברסיטת רייכמן**

נושא: תפקיד הסקטור העסקי ביצירת חוסן אזרחי ולאומי בעידן ה-ESG סביבה, חברה וממשל

כנס הרצליה התקיים אמש באוניברסיטת רייכמן תחת הנושא "בנתיב ההפתעות האסטרטגיות".

בהקשר לנושא מרכזי זה, עלה לדיון מרכזי בשולחן העגול תפקידו של המגזר עסקי ביצירת חוסן אזרחי ולאומי בעידן ה-ESG (סביבה, חברה וממשל), כאשר במיקוד דנו בשילוב ויישום היבטי והשלכות סביבה, חברה וממשל כחלק מה-DNA, האסטרטגיה והמדיניות העסקית התאגידית ובדרכים בהם המגזר העסקי יכול וצריך להשתלב בגיבוש הפתרונות האסטרטגיים והמעשיים נוכח אתגרי האקלים, ולהמלצות למקבלי ההחלטות בממשלה על כיווני הפעולה הנחוצים.

דיון זה הינו תוצר של שיתוף פעולה בין המכונים למדיניות ואסטרטגיה (IPS) לבין מרכז אריסון ל-ESG באוניברסיטת רייכמן.

אך ברור הוא ששינויי האקלים והסיכון הגלום בהן הינו הסיכון המכונן בפניו אנו עומדים ומהווה סכנה ממשית לחוסנם של המשק, הכלכלה והחברה. הערכת סיכון זו נתמכת במחקרים רבים ומהבולטים שבהם הינו המחקר שנערך על ידי ה-World Economic Forum, בו צוינו סיכונים האקלים בפרט וסיכונים חברה וממשל בהרחבה, בקבוצת עשרת הסיכונים המשמעותיים איתם על העול להתמודד.

ניתן לציין, בין היתר, מזג אוויר קיצוני, עומסי חום, מצוקות מים, הגירה ומאבקים על משאבי טבע הדורשים היערכות ומדיניות ברורה, זאת בכדי להקטין ההסתברות להתרחשותם, להימנע ולהיערך ככל שניתן להפתעות שעלולות לפקוד אותנו ומכאן החשיבות להערכות ותכנון מוקדמים.

ראי לציין בהקשר זה גם את דו"ח מבקר המדינה בו נכתב כי יש להכיר במשבר האקלים כאיום אסטרטגי. יש להגדיר את שינוי האקלים והצורך בבניית חוסן אקלימי כיעד אסטרטגי לאומי וחלק ממפת האיום הלאומית. תכנון ויישום תוכנית ההיערכות לשינוי אקלים הם מהלכים קריטיים להתמודדות נכונה עם התרחישים הצפויים, ולכן יש לתרגם אסטרטגיה זו למדיניות, לחקיקה וכן להקצות תקציבים ייעודיים.

בפתח הדיון ציין יו"ר הוועדה המייעצת של מרכז אריסון ל-ESG שישב גם בראש הדיון כי יישום עולמות ה-ESG מהווה אג'נדה מנהיגותית. זוהי חלק מעולם של מנהיגות ערכית. זוהי חלק מתרבות. זו נכון שתהווה חלק מה-DNA הארגוני. מימושה דורש מנהיגות אישית וקולקטיבית על ידי בעלי מניות, דירקטוריונים, הנהלות, משקיעים ומממנים, קובעי

מדיניות ועל ידי בעלי עניין אחרים. נראה שאנחנו מצויים במועד בו על כל אחד מהשחקנים לעלות מדרגה ולקחת מנהיגות, כאשר יש במנהיגות זו בכדי להניע לכלכלה ברת קיימא.

ואגב מודל עסקי בר קיימא, הודגשה החשיבות המיוחדת שיש להיבטי המשכיות עסקית וחוסן תפעולי כחלק בלתי נפרד מיישום עקרונות ESG על החשיבות והחיוניות שלהם בטיפול עסקים בני קיימא, אחראיים ועמידים.

ואגב משבר אקלים על השלכותיו ויצירת מודל בר קיימא – קיימת חיבוריות להיבטי שיקום, שיקום שלצערנו רלוונטי לנו לאחר ובעקבות אירועי השבעה באוקטובר. עסקינן, בין היתר, בשיקום לאחר אסון. ניהול שיקום מאסון הפך לתחום מתפתח שעולה אט אט לראש סדר העדיפויות המחקרי והניהולי. וכחלק בלתי נפרד מהשיקום יש להתייחס ל"חוסן" הנתפס יותר ויותר כיכולת מפתח הקשורה לניהול השיקום באזורים שחוו אסונות. במסגרת זו חשוב מאד לתת דגש ל"שיקום המקיים" - שיקום שלא מתמקד רק בבניה מחדש של האזורים שנפגעו, אלא גם בקידום קיימות ארוכת טווח בתהליך הבניה, ובמתן תשומת לב לאחריות סביבתית ולחוסן קהילתי שהוזנחו בעבר.

במסגרת הרקע לדיון, ניתן דגש וחשיבות להיבט החברתי (Social), כאשר משברים תאגידיים רבים הם למעשה כשלים של 'S'. למעבר לכלכלה דלת-פחמן יש פוטנציאל לצמיחה כלכלית משמעותית בטווח הבינוני והארוך, אך בטווח הקצר התהליך עלול לפגוע באוכלוסיות שונות, ובפרט בעובדי תעשיות מזהמות ובעובדים המשניים התומכים בתעשיות האלה – עובדים שמלכתחילה מתאפיינים במיומנויות תעסוקה נמוכות, ומשתייכים לעשירונים כלכליים-חברתיים נמוכים. במידה דומה, שינויי אקלים עלולים לפגוע באוכלוסיות אלה באופן משמעותי יותר. ומכאן, יש לנהל את המעבר וההערכות ברגישות רבה כלפי אוכלוסיות אלה על מנת שלא להטיל נטל עודף על האוכלוסיות החלשות יותר בחברה, להנציח פערים חברתיים על רקע כלכלי, מגדרי, אתני ובריאותי, ולהגביר את אי-השוויון.

לפיכך נדרשת מדיניות נכונה וברורה מול האתגרים שתמנע הפתעות אסטרטגיות רב-ממדיות בעתיד, ובדגש על היבטי ומשמעות החוסן הלאומי והחברתי כנדבך מרכזי בעוצמתה של ישראל.

הדיון סביב השולחן התמקד בשלוש תמות מרכזיות:

1. כיצד עסקים צריכים להגיב ולהערך לסיכונים אקלים בדגש על היבטי המשכיות עסקית ורציפות תפקודית.
2. פוטנציאל האיום סביבתי כאיום כלכלי ובמסגרת זו היבטי הערכות אסטרטגית, עסקית, כלכלית ורגולטורית בראיה ארוכת טווח.
3. איתגור ובחינת יכולתה של המערכת לספק ביטחון יחסי בטווח רחב של נסיבות, שמרביתן בלתי ניתנות לחיזוי בהסתכלות בהיבט החוסן החברתי בקרות אירוע קיצון, כמו גם, הטיפול בתהליכי המעבר.

להלן בתמצית עיקרי התובנות שעלו בדיון (שכמובן לא כולן היו בקונצנזוס):

1. המסר המרכזי שלגבי היתה הסכמה רחבה שיש כאן הזדמנות משמעותית ונכון לייצר את מפת הדרכים המתאימה ולהפוך את האיום להזדמנות.
 2. צויינה החשיבות של הפיכת עולמות הסביבה, חברת ומימשל לחלק מהמנהיגות וה-DNA במדינה ובתאגידים וצויין כי קיימת חשיבות לבצע ולקיים אותם ברמה של Beyond Compliance.
 3. ניתן דגש על הפער המתפתח בינו בין העולם בכל היבטי הטיפול בעולמות ה-ESG עם דגש לעולם האקלים, פער שעלול להביא אותנו לבידוד ולפגוע בכושר התחרות ובתאגידים עסקיים על ההשפעות הכלכליות משקיות.
 4. חשיבות רבה לפעילות מאומצת לסגירת הפערים מול העולם, עיקרו המדינות מולן יש למדינה קשרי סחר משמעותיים.
 5. ניתנה התייחסות לשינוי מאפייני שוק העבודה הן בהיבט של ציפיות העובדים לעולם ירוק, מתחשב, שוויוני, כמו גם, השינויים הטכנולוגיים והתעסוקתיים שיגזרו ממעבר מהתעשייה החומה לתעשייה הירוקה אגב חדשנות וייזמות טכנולוגית בהתאמה.
 6. קיימת חשיבות רבה לקיומם של תקנים וסטנדרטיזציה, אגב קיומה של שונות באלה גם במדינות המובילות בתחום בעולם, אגב הפיגור בו מצוייה ישראל. הגם שיש שונות בתפיסה לגבי עומק וחשיבות הרגולציה, היתה תמימות דעים שככל שתושט רגולציה, נכון שזו תאומץ על בסיס הרגולציה המתפתחת בעולם ושלא "נמציא את הגלגל".
 7. צויין החשש מהמשך הדחיינות וגרירת הרגליים בטיפול והערכות המדינה למשבר האקלים. לצד זה, צויינה החשיבות של התמיכה הכספית בייזמות ובתהליכי המעבר הן על ידי גורמי הממשל והן על ידי גורמי המימון השונים בשרשרת המימון.
 8. ניתנו התייחסויות לחשיבות קיומה של חקיקה מרחיבה, עכשווית וצופה פני עתיד הן בהיבט של חוק האקלים והן בהיבט של חוק מס הפחמן. במסגרת זו ניתנה התייחסות לחשיבות של אכיפת החקיקה והרגולציה עד לממד של אכיפת אחריות אישית על נושאי משרה.
 9. ביזור משק האנרגיה הן בהיבט של אנרגיה ירוקה והן בהיבט של המשכיות עסקית ורציפות תפקודית עלה כנושא בו היתה הסכמה רחבה גם בהיבט היישומי וגם בהיבט חשיבותו.
 10. עלו סוגיות משיקות ומשלימות כדוגמאת "פרדוקס העמית" (מה בין תשואה גבוהה לבין הפגיעה הסביבתית); אתגרי והמתח המובנה בין יעדי חשיבה קצרת טווח לבין חשיבה ארוכת טווח והעדרו של הנציג הסביבתי; צויינה החשיבות של הייצוג הסביבתי חברתי במסגרת דירקטוריונים של תאגידים.
- בסיום הדיון היתה הסכמה גורפת על חשיבות הטיפול ומתן תשומת הלב הן ברמת גורמי הממשל ולא פחות מכך ברמת התאגידים. היתה הבנה שחשוב שנמשיך בעצימות גבוהה ובמידתיות, אגב פעילות בשיטת כלים שלובים בין העולם החום לירוק.
- ניתן דגש על החשיבות של המשך הפעילות, תקשורת בין השחקנים לבין מובילי החקיקה והרגולציה, עשייה עצמית על ידי התאגידים והמשך פעילות מול מרכז אריבון ל-ESG שיפעל במסגרת ייעודו הן בהיבטי הוראה, מחקר וקשרי התעשייה על מנת לסייע ביישום והטמעה מוצלחים ובהתאם לצרכים ול-Best Practices.
- ניתן הדגש שיש לנו משמרת אחת וכדור אחד ובמשמרת שלנו חשוב שנעשה הכל על מנת לשמר את הכדור לדורות הבאים.

משתתפים.ות (לפי סדר הא'-ב'):

יו"ר : יאיר אבידן, יו"ר הועדה המייעצת, מכון אריסון ל-ESG, המפקח על הבנקים היוצא

דוברים.ות:

עו"ד לינור דויטש, שותפה מייסדת ומנכ"לית לובי 99
גלית כהן, ראשת תכנית שינויי אקלים ובטחון לאומי במכון למחקרי בטחון לאומי INSS
נעם גולדשטיין, יו"ר איגוד הכימיה, פרמצבטיקה ואיכות הסביבה, סמנכ"ל ומנהל סיכונים ראשי בקבוצת ICL
ד"ר עמית מרמור, סמנכ"ל איכות הסביבה, נשר
רני עמיר, סמנכ"ל משאבי טבע וחוסן אקלימי במשרד להגנת הסביבה

מגיבים.ות:

פרופ' ניראון חשאי, דיקן ביי"ס אריסון למנהל עסקים ומנהל אקדמי משותף של מרכז אריסון ל-ESG אוניברסיטת רייכמן
פרופ' עלי בוקשפן, מנהל אקדמי משותף של מרכז אריסון ל-ESG אוניברסיטת רייכמן
ד"ר רות דגן, ראש מחלקת איכות הסביבה ושינוי אקלים, הרצוג, פוקס נאמן ; ראש חטיבת אקלים וקשרים בינלאומיים,
מרכז אריסון ל-ESG
ד"ר מורן אופיר, בית ספר הארי רדזינר למשפטים, אוניברסיטת רייכמן